

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสังคมกับความยุติธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับรัฐ

อริสโตเติล เห็นด้วยกับเพลโตที่ว่ารัฐเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคน รัฐเป็นประชาคมซึ่งทำให้ชีวิตดีขึ้นและสมบูรณ์กว่าที่ไม่มีรัฐ บุคคลอาจจะแสวงหาผลประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อมีรัฐ

เพลโตมีความเห็นว่า รัฐเกิดจากความต้องการ (need) ของมนุษย์ด้วยกัน เนื่องจากธรรมชาติของคนต่างกัน จึงต้องการซึ่งกันและกันในแง่การสร้างผลผลิต ด้วยเหตุนี้รัฐจึงเกิดขึ้น

ตามทรรศนะดังกล่าว จะเห็นได้ว่า "รัฐ" มีความสำคัญยิ่งสำหรับปัจเจกบุคคล (individual) ทุกคน มนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยปราศจากความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น "รัฐ" จึงเกิดขึ้นด้วยเหตุนี้

ทฤษฎีที่อธิบายต้นกำเนิดของรัฐ มีด้วยกันหลายทฤษฎี ฮอบส์ (Thomas Hobbes) อธิบายต้นกำเนิดของรัฐบนรากฐานทฤษฎีทางจิตวิทยาแบบเห็นความสำคัญของตัวเรา (Psychological Egoism) โดยเน้นที่ธรรมชาติของมนุษย์ ฮอบส์เสนอความคิดว่า มนุษย์มีธรรมชาติเห็นแก่ตัว (Selfish) จากจุดนี้มนุษย์จึงแสวงหาความมั่นคง ความกลัวในความไม่ปลอดภัย จากสภาพธรรมชาติ มนุษย์จึงพร้อมใจกันมาทำข้อตกลงร่วมกัน ทำสัญญาประชาคม (Social Contract) จากนั้นมีกฎหมาย มีข้อห้ามกฎเกณฑ์ต่างสังคมขึ้น ตลอดทั้งเกิดความแตกต่างของความหมายของคำว่า "ความยุติธรรม" "ความยุติธรรม" "ความดี" "ความเลว" ขึ้นมา:

ล๊อค (John Locke) เชื่อว่า มนุษย์ตามธรรมชาติขาดระเบียบ กฎเกณฑ์ ด้วยเหตุผลที่ปรากฏอยู่ในตัวมนุษย์ ทำให้มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงเกิดขึ้น

เพราะฉะนั้น เราจะพบว่า มนุษย์มีความสัมพันธ์กับรัฐ ไม่ว่าจะ "รัฐ" จะมีบ่อเกิดจากเหตุผลใดก็ตาม มนุษย์จะบรรลุถึงความต้องการ จุดหมายของชีวิตได้ก็ต่อเมื่อมีชีวิตร่วมกันใน "รัฐ"

คาร์ล มาร์กซ์(Carl Marx) ได้กล่าวว่า "มนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่อยู่เหนือความคิดคำนึง หรือมีชีวิตอยู่นอกโลก มนุษย์เป็นมนุษย์ที่อยู่ในโลก ในสังคม ในรัฐ"^๑

จากคำกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์มีความสัมพันธ์กับรัฐ อย่างแยกกันไม่ออก เมื่อ "มนุษย์" กับรัฐ มีความสัมพันธ์กันเช่นนี้ จึงมีปัญหา เรื่อง "ความยุติธรรม" เกิดขึ้น

ด้วยเหตุผลที่ว่า "ความยุติธรรม" เป็นคำที่ให้ความหมายในรูปของมาตรการ การตัดสินใจ การกระทำของคน หรือของกลุ่มบุคคล สถาบัน ฯลฯ การจะใช้หลักหรือกฎแห่งความยุติธรรมนี้ได้ อย่างสมบูรณ์ คือ มีผู้ใช้ และผู้รับผลการใช้ก็ต่อเมื่อมีสังคม และสังคมหรือชุมชนที่สำคัญได้แก่ "รัฐ"

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ โนซิค(Professor Nozick) กล่าวว่า "รัฐเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดที่จะทำให้ขบวนการยุติธรรม มีผลสำเร็จและมีทางเป็นไปได้"^๒

เราอาจจะกล่าวได้ว่า "ความยุติธรรม" ไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้มากนัก ถ้าปราศจากสังคมหรือ "รัฐ" "ความยุติธรรม" เป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา และพบได้แต่เฉพาะในรัฐเท่านั้น การอธิบายในลักษณะนี้เป็นแนวปรัชญาการเมือง ในแง่ที่ว่ามนุษย์กับรัฐมีความสัมพันธ์กัน เมื่อมีสังคมจึงต้องมีระเบียบ มีกฎข้อบังคับ จึงเกิดการตีค่า ความประพฤตินั้น "ความยุติธรรม" ขึ้น

บ่อเกิดของ "ความยุติธรรม" ในแง่ของศาสนา มีคำอธิบายที่ต่างจากปรัชญาการเมือง เช่น ที่ปรากฏเป็นหลักฐานว่า เมื่อพระเยซูแห่งนาซาเร็ซทรงเผยแพร่อำนาจสอนของพระองค์นั้น พระองค์ตรัสว่า

---

^๑Carl Marx, Introduction to the Critique of Political Economy pp.226-228 Quoted in Steven Lukes, Essay in Social Theory (London : Macmillian Press, 1977), p.192.

^๒Robert Nozick, Anarchy, State and Utopia, Quoted in Steven Lukes, Essay in Social Theory, p.193.

"พระองค์เสด็จลงมาในโลกนี้ เพื่อจะประทอนประจักษ์พยานแห่งความจริง"^๑ ความจริงเกี่ยวกับอะไร พระองค์มิได้ทรงอธิบายไว้ แต่ไพเลต(Pilate) ได้ปฏิบัติภารกิจซึ่งสื่อให้เห็นความจริงนั้น คือประจักษ์พยานแห่งความยุติธรรม ซึ่งตามคำสอนของเซนต์ปอล(St. Paul) ความยุติธรรมดังกล่าว เป็นคำสอนที่ทุกคนสามารถบรรลุได้ในอาณาจักรของพระเจ้า^๒

ดังนั้น "ความยุติธรรม" ในปรัชญาการเมืองกับศาสนาที่มาจากความยุติธรรม อาจจะอธิบายในลักษณะที่ต่างกันได้ คือ แทนที่ "ความยุติธรรม" เป็นสิ่งที่เราค้นพบได้ใน "รัฐ" กลับพบได้ในอาณาจักรของพระเจ้า คือ การปฏิบัติตามคำสอนของพระเยซูเจ้า เป็นต้น

บ่อเกิด "ความยุติธรรม" นอกจากที่กล่าวมาแล้วมาจาก "รัฐ" และศาสนาแล้ว ยังมีทฤษฎีที่เชื่อว่า หลักแห่งความยุติธรรม(principle of Justice) ได้มาจากกฎธรรมชาติ(Natural Law)

กฎที่อธิบายว่า "ความยุติธรรมที่แท้จริง" (perfect Justice) มีบ่อเกิดจากธรรมชาติ ธรรมชาติในความหมายทั่วไป เช่น ธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ที่ยอมจำนนต่อเหตุผล ธรรมชาติที่รับรู้กันในฐานะเป็นผู้ให้กฎเกณฑ์

นี่เป็นทฤษฎีที่ถือว่า "ความยุติธรรม" เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีมาจากธรรมชาติของความเป็นมนุษย์เอง จากธรรมชาติเราสามารถหามาตรการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ได้ ถ้าธรรมชาตินั้นพระเจ้า(God) สร้างแล้ว กฎธรรมชาติจะแสดงออกให้ปรากฏโดยพระเจ้า เหตุผลซึ่งเชื่อว่าเป็นธรรมชาติในตัวของมนุษย์จะเป็นตัวการที่จะรู้ถึง "หลักแห่งความยุติธรรม" ซึ่งเป็นมาตรการการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ในสังคม

ฮัน เคลสัน(Hans Kelson)^๓ ได้กล่าวถึงความคิดของ โรเบิร์ต ฟิลเมอร์(Robert Filmer) ว่าเขาปฏิเสธความคิดที่ว่าหลักแห่งความยุติธรรมมาจากกฎธรรมชาติหรือพบได้ในเหตุผลของมนุษย์

^๑ มีทชาย. พระคริสตธรรมใหม่. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๖. หน้า ๓๑๐. (โยฮัน ๑๘.๓๗)

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖๔ (โรม ๔.๕)

^๓ Hans Kelson, What is Justice ? (Los Angeles : University of California Press, 1971), p.119.

ทิลเมอร์ ได้ให้เหตุผลว่า มาตรการการตัดสินใจพฤติกรรมของมนุษย์ มาจากเจต
จำนงของมนุษย์ (human-will) ไม่ใช่มาจากเหตุผล (human reason) มนุษย์มักจะทำ
สิ่งใดได้ เพราะอาศัยเจตจำนงเป็นบรรทัดฐานให้เกิดการกระทำ แสดงพฤติกรรมให้ปรากฏ
เหตุผลเป็นตัวที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรม แต่ไม่ใช่ตัวการบังคับ

เท่าที่กล่าวมานี้ ไม่ว่า "ความยุติธรรม" จะมีบ่อเกิดจากกฎธรรมชาติ หรือจาก
การที่มนุษย์มามีความสัมพันธ์กันใน "รัฐ" เมื่อมีรัฐจึงเกิดความหมายของ "ความยุติธรรม"
หรือหลักการที่ว่าด้วยความยุติธรรมขึ้น มนุษย์ใช้ความยุติธรรมโดยอาศัย "รัฐ" เป็นเครื่องมือ
กล่าวคือ "ความยุติธรรม" มีบทบาทมากในโครงสร้างของสังคม

๒.๑ รูปแบบของ "ความยุติธรรม" ที่เกิดในโครงสร้างสังคมปัจจุบัน

โครงสร้างสังคมเท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน มีรูปแบบของการปกครองหลายลักษณะ
รูปแบบของการปกครองต่างกัน จะมีผลต่อความหมายของ "ความยุติธรรม" ในรูปของการ
ตีความหมาย การอธิบาย และการใช้ความยุติธรรมไปในแนวที่ต่างกัน ด้วยเหตุนี้จึงมีความ
จำเป็นที่จะวิเคราะห์ "หลักความยุติธรรม" จากระบบการปกครองที่ต่างกัน จะมีการตีความ
หมายของความยุติธรรมไปในลักษณะใด ต่างกันอย่างไร เพลโตจะมีทัศนะคติอย่างไรต่อ
หลักแห่งความยุติธรรม ที่ปรากฏในโครงสร้างของรูปแบบการปกครองในปัจจุบัน ดังเหตุผล
ที่กล่าวแล้วว่า มนุษย์ใช้ความยุติธรรมโดยอาศัย "รัฐ" เป็นเครื่องมือ

๒.๒.๑ "ความยุติธรรม" ที่ปรากฏในโครงสร้างสังคมแบบประชาธิปไตย

ระบบเสรีประชาธิปไตย ถือหลักการปกครองที่ให้ สิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค
แก่ประชาชนในรัฐ ประชาธิปไตยถือหลักเกณฑ์ ๒ อย่าง คือ

๑. อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชน (Popular Sovereignty)

หมายถึงอำนาจการปกครองต้องมาจากปวงชน ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจนั้น มีการแบ่ง
สรรปันส่วนในอำนาจระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง เป็นลักษณะการกระจายอำนาจ รูปแบบ
การปกครองอาจจะเป็นในรูปรัฐบาลกลางมีอำนาจ แต่มีให้รวมอำนาจไว้ทั้งหมด มีการกระ-
จ่ายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น รัฐธรรมนูญจะเป็นตัวกำหนดอำนาจอธิปไตย โดยมีการแบ่งแยกอำนาจ
อธิปไตยออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ อำนาจ

นิติบัญญัติเป็นอำนาจในการออกกฎหมาย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตย หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหาอันเกี่ยวเนื่องกับรัฐ ดังนั้นเสียงข้างมาก มีความสำคัญต่อระบบประชาธิปไตย การตัดสินใจการกระทำต้องอาศัยการลงประชามติ ถือหลักการประนีประนอม(Compromise) ด้วยเหตุผล

๒. ให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน (Popular Equality) ความเสมอภาคนี้ หมายถึงความเสมอภาคในสิทธิและเสรีภาพ บุคคลมีความสำคัญเหนือรัฐ ประชาธิปไตยเน้นปัจเจกบุคคล รัฐเป็นเครื่องมือของมนุษย์ รัฐมีขึ้นได้เมื่อบุคคลแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน บุคคลย่อมมีความสำคัญเหนือรัฐ

สิทธิเสรีภาพของบุคคล ต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันโดยรัฐ บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน ฯลฯ รัฐจะต้องป้องกันและรักษาสหสิทธิเสรีภาพไว้อย่างเต็มที่ อำนาจอธิปไตยต้องเป็นไปเพื่อจัดระเบียบสังคม เพื่อสนับสนุนให้มีการใช้เสรีภาพอย่างเต็มที่ ไม่ใช่ใช้อำนาจไปในการควบคุมเสรีภาพของปวงชน ประชาชนในรัฐจะได้รับการปฏิบัติหรือได้รับประโยชน์ ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการยกเว้น

สิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาโดยธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่รัฐเป็นผู้ให้สิทธิ-เสรีภาพของมนุษย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะละเมิดมิได้ รัฐมีหน้าที่ป้องกันและรักษาสหสิทธิเสรีภาพเหล่านี้ไว้อย่างเต็มที่ ดังปรากฏในความคิดของรุสโซ(Rousseau) ไว้ว่า "การสละละทิ้งเสรีภาพ เท่ากับเป็นการสละละทิ้งความเป็นคน การยอมเสียสิทธิมนุษยชน ... การสละละทิ้งเช่นนี้เป็นการขัดต่อธรรมชาติของมนุษย์... การนำเอาเสรีภาพออกไปจากเจตจำนงของคน เท่ากับนำเอาศีลธรรมออกไปจากการกระทำของคนนั้นเอง"^๑

---

^๑Jean Jacques Rousseau, "The Social Contract," In Modern Political Thought, ed. by William Ebenstein (N.Y. : Rinehart & Company, 1954), p.149.

มิลล์ (Mill) มีทรรศนะว่า "รัฐไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปแทรกแซงสิทธิเสรีภาพของบุคคลสมาชิกในรัฐ และแม้แต่สิทธิในกิจกรรมทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล"^๑

จะเห็นได้ว่า การปกครองแบบประชาธิปไตย เน้นในสิทธิ เสรีภาพของบุคคลและถือว่าบุคคลมีความเสมอภาคกันในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

อริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องการเมือง (Politics) ตอนหนึ่งว่า "ประชาธิปไตยที่เรียกได้ว่าเป็นรัฐที่ดีสุด ได้แก่ ระบอบที่ยึดถือความเสมอภาคเป็นที่ตั้งโดยนับนี้คนยากจนหรือร่ำรวย จะอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐโดยเท่าเทียมกัน และอำนาจสูงสุดของรัฐนั้น ประชาชนย่อมมีส่วนที่จะมีและใช้โดยเสมอหน้ากัน"^๒

เมื่อระบบโครงสร้างสังคมแบบประชาธิปไตย เน้นความสำคัญในเรื่องการให้สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคแก่บุคคลในสังคม ในฐานะเป็นสมาชิกของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน การรุกรอนสิทธิ เสรีภาพ จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรม (Injustice) ดังนั้น ความยุติธรรมที่เกิดจากแนวความคิดของโครงสร้างระบบการปกครองในแนวนี้จะยึดหลักการอธิบาย ความยุติธรรมในรูปของการให้สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาค แก่สมาชิกของรัฐ ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายจะมีบทบาทในการให้หลักประกันแห่งความยุติธรรมที่ยึดหลักการ เรื่องสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค เกิดรูปแบบของความยุติธรรมภายใต้กฎหมาย (Justice under Law) ขึ้น

เนื่องจากระบบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคคลมีสิทธิ เสรีภาพในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จึงเกิดระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า ระบบทุนนิยม (Capitalism) ที่ให้สมาชิกแต่ละคนในรัฐมีเสรีภาพในการทำธุรกิจ วิธีนี้จะก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม บุคคลมีสิทธิที่จะดำเนินการทางธุรกิจโดยเสรี มีสิทธิในกรรมสิทธิ์ของกิจการของตน มีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์และผลกำไรอย่างเต็มที่

^๑John stuart Mill, Representative Government Quoted in Graeme Duncan Marx and Mill : Two views of social conflict and harmony (U.K. : Cambridge University Press, 1978), p.217.

^๒Aristotle, The Dynamics of Politics Quoted in Charles. M. Sherover, The Development of the Democratic (Washington : Washington Square press, 1968), p.41.

รัฐจะให้หลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีพ ความสะดวกสบายและความถึงพร้อม ซึ่งปัจจัย ๔ วิธีการเช่นนี้รัฐจะเข้าดำเนินการบางอย่างเอง แต่ในขณะเดียวกันก็รักษาและคุ้มครองเสรีภาพของสมาชิกในรัฐด้วย

อาดัม สมิท (Adam Smith) ได้ชี้ถึงผลดีของทฤษฎีการแบ่งแรงงานในระบบทุนนิยม (Capitalism) ว่า "การแบ่งแรงงาน เป็นผลจากความสามารถหรือความถนัดของมนุษย์ต่างกัน การแบ่งแรงงานทำให้มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งกันและกัน เป็นการแก้ไขจุดอ่อนที่แต่ละคนมี"^๑

ในการแลกเปลี่ยนผลผลิต ราคา (price) จะเป็นตัวกำหนด ความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยน ความต้องการที่จะซื้อ กับความต้องการที่จะขาย ถูกกำหนดด้วยราคา ซึ่งถือว่าเป็นหลัก ในการตัดสินใจแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ยุติธรรม

สังคมแบบประชาธิปไตย ยอมรับเงื่อนไขที่ว่า มนุษย์มีความสามารถ ความถนัดต่างกัน แต่มนุษย์มีความเท่าเทียม ในแง่เสรีภาพและสิทธิ สมาชิกของสังคม จึงมีความเท่าเทียมกันในด้านโอกาสที่จะแสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ สังคมจะเปิดโอกาสให้ ในด้านเศรษฐกิจ การประกอบธุรกิจ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้กฎหมายจะเป็นหลักคำประกัน ความเท่าเทียมกันของบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนั้น ความยุติธรรมในโครงสร้างสังคม ประชาธิปไตย จึงอธิบายด้วยหลักความเท่าเทียมกันในสิทธิ เสรีภาพ ของสมาชิกของรัฐในแง่สิทธิส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพที่มีต่อบุคคลอื่น และสิทธิในการประกอบกิจกรรมทางสังคม

"ความยุติธรรม" ที่เกิดจากหลักการของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อวิเคราะห์จากธรรมชาติของเพลโต เพลโตไม่เห็นด้วยกับหลักความยุติธรรม ถ้าหากจะเกิดจากการให้ เสรีภาพและสิทธิ แก่สมาชิกของรัฐตามนัยความหมายเดียวกับที่นักประชาธิปไตยต้องการ เพลโตไม่เห็นด้วยกับการให้สิทธิ-เสรีภาพ แก่บุคคลในรัฐ แบบประชาธิปไตย โดยได้วิเคราะห์ไว้ในอุดมรัฐ ว่า

^๑ John Rawls, A Theory of Justice (London : Oxford University Press, 1972), p. 102.

ในรัฐแบบประชาธิปไตย ผู้ปกครองที่ไม่ให้เสรีภาพ จะถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์โดย ส่วนคนที่เชื่อฟังก็จะถูกหิวเราะเยาะว่าเป็นทาส ในที่สุดการใช้เสรีภาพเป็นข้ออ้าง เด็กจะไม่นับถือผู้ใหญ่ พ่อแม่ จะยอมตามที่เด็กเรียกร้อง ครูจะพยายามตามใจ และเอาใจเด็ก คนต่างชาติ ทาส แม้แต่สัตว์ ก็ขอเป็นเสรีชน^๑

เพลโตเห็นว่า ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการให้เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขต แทนที่จะเป็นประโยชน์แก่รัฐและสมาชิกของรัฐ จะเป็นการทำลายรัฐในที่สุด เพราะเสรีภาพจะนำไปสู่การต่อสู้ระหว่างชนชั้น ความแตกต่างของคนจนกับคนรวยนำไปสู่การต่อสู้เพื่อล้มล้างประชาธิปไตยในที่สุด

"อุดมรัฐ" ของเพลโตไม่เน้นการให้ เสรีภาพ แก่บุคคล แต่เน้นที่การทำหน้าที่ ของบุคคลในรัฐ บุคคลไม่มีเสรีภาพในทรัพย์สิน ความยุติธรรมไม่ได้เกิดจากการให้เสรีภาพแก่ประชาชน เพลโตไม่เห็นด้วยกับระบบการตัดสินโดยใช้มติมหาชนว่าเป็นหลักการตัดสินที่ยุติธรรม การใช้มติมหาชน คือการปล่อยให้คนส่วนใหญ่ตัดสิน เสียข้างมากไม่ใช่ความถูกต้องเสมอไป โสกราตีสต้องรับโทษเพราะมติมหาชน ดังนั้น เพลโตจึงคิดว่าระบบประชาธิปไตยเกิดจากคนส่วนใหญ่ที่ไม่รู้ มาทำการปกครอง ประชาธิปไตย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า คนเกิดมาเท่าเทียมกัน การปกครองจึงให้เสรีภาพแก่สมาชิกของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ประชาธิปไตยเกิดจากคนไม่รู้ เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ ไม่ใช่เกิดจากความรู้หรือเหตุผล คาลร์ ปอปเปอร์ (Karl Popper) ได้วิเคราะห์ความยุติธรรมในทรรศนะของเพลโตว่า

ความยุติธรรมในทรรศนะของเพลโต หมายถึงการแบ่งชนชั้น เป็นผลจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เกิดมามีคุณสมบัติ ความสามารถต่างกัน การที่แต่ละคนทำงานมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่างกัน จึงถือว่าเป็น ความยุติธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดี ในแง่ความประสานกลมกลืนของแต่ละบุคคลและของรัฐ โดยส่วนรวมการตีความหมายความยุติธรรมในลักษณะนี้ จึงก่อให้เกิดข้อโต้แย้งระหว่างสัดส่วนของเสรีภาพส่วนบุคคลกับอำนาจของรัฐสมาชิกของรัฐ ใน "อุดมรัฐ" ไม่มีสิทธิหรืออำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมืองเป็นลักษณะรวมอำนาจ เป็นลักษณะอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) คือปกครองโดยคณะบุคคล หรือถ้าเป็นไปได้อีกก็เป็นคนเดียว เพลโตถือว่าระบบกษัตริย์เป็นระบบที่ดีที่สุด

^๑Plato. The Republic. Translated by Alan Bloom. (New York : Basic Book Press, 1968), pp.241-243. (Book VIII/(526 c, 563 a-c, 564 a-b))

แต่ผู้ปกครองของเพลโตต้องมีสติปัญญาที่เพลโต เรียกว่าราชาปราชญ์ ระบบการปกครองในลักษณะนี้อาจจะเรียกได้ว่า เผด็จการ(Dictatorship) ลักษณะของการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นแบบเบ็ดเสร็จนิยม(Totalitarianism) สำหรับเพลโตรัฐสำคัญกว่าปัจเจกบุคคลบุคคลไม่ได้มีชีวิตอยู่ เพื่อแสวงหาความสุข ความพึงพอใจเฉพาะตน แต่เพื่อแสวงหาความจริง เมื่อคนส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่รู้ จึงต้องการผู้ชี้ทาง เพราะฉะนั้นราชาปราชญ์จะเป็นผู้ควบคุมอำนาจ ควบคุมกิจการทุกอย่างในรัฐ ผลประโยชน์เป็นของส่วนรวม ไม่ใช่ส่วนบุคคล ดังนั้น บุคคลจึงไม่มีเสรีภาพในทางการเมืองและการปกครอง เพลโตเน้นที่สิทธิของสังคม รัฐมีความสำคัญเหนือปัจเจกบุคคล สิ่งที่บุคคลเป็นอยู่เป็นผลมาจากรัฐ ดังนั้น สังคมจึงมีสิทธิเหนือบุคคลอย่างปฏิเสธไม่ได้ เพลโตเน้นที่สิทธิของสังคม จึงทำให้ละเลย สิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล^๑

ดังนั้น รูปแบบของหลักแห่งความยุติธรรม ที่เกิดจากการให้สิทธิ-เสรีภาพแก่บุคคลในสังคมในการมีสิทธิในทางการเมือง ในทางเศรษฐกิจ จึงเป็นหลักการที่เพลโตไม่เห็นด้วยสำหรับในอุดมรัฐ การเมืองและเศรษฐกิจอยู่ในความควบคุมของผู้ปกครองหรือของรัฐ ความยุติธรรมในทรรศนะของเพลโตเป็นผลมาจากการแบ่งแยกหน้าที่ของสมาชิกในรัฐ อำนาจอธิปไตยอยู่ที่ผู้ปกครอง กฎหมายเป็นผลจากสติปัญญาของผู้ปกครอง การปกครองใน "อุดมรัฐ" เน้นปัญหาเรื่องผู้ปกครอง ต้องเป็นทั้งนักปกครองและนักปราชญ์รวมอยู่ในบุคคลคนเดียว ภารกิจของผู้ปกครองต้องเสียสละ สร้างประชาชนและรัฐ ให้ดำรงความเป็นธรรมอยู่เสมอ

ผู้ปกครองที่ยุติธรรม ต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ รัฐจะมีการปกครองที่ยุติธรรมได้ เพลโตมอบหมายภารกิจไว้ให้กับนักปรัชญาที่เป็นผู้ปกครอง

ถ้าหลักแห่งความยุติธรรมในสังคมแบบเสรีประชาธิปไตย ได้รับการกำกับด้วยกฎหมายเป็นไปในลักษณะของความยุติธรรมตามกฎหมาย(Justice under Law) หลักแห่งความยุติธรรมในอุดมรัฐก็ได้รับการรับรองโดยสติปัญญาของราชาปราชญ์ กฎหมายในอุดมรัฐมีความสำคัญน้อยกว่าผู้ปกครอง กฎหมายต้องร่างโดยผู้มีสติปัญญา กฎหมายนั้นจึงจะยุติธรรม

^๑Karl Popper, The Open Society and Its Enemies (London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1965), Vol.I pp.39-124.

ราชาปราชญ์มีความสำคัญเหนือกฎหมาย ใน "อุดมรัฐ" แต่ไม่ได้หมายความว่า ในอุดมรัฐ
ไม่มีกฎหมาย เพลโตเน้นกฎหมายในลักษณะที่เกิดจากสติปัญญาของผู้ปกครอง หลักความยุติธรรม
ทางสังคม จะมีขึ้นได้ต้องอาศัยผู้ปกครองที่สามารถวินิจฉัยด้วยกฎหมาย

ในการปกครอง แบบ "อุดมรัฐ" เพลโตให้ความสำคัญแก่ผู้ปกครองเหนือกฎหมาย
แต่ในงานเขียนชิ้นหลัง คือ เรื่องกฎหมาย (The Law) เพลโตมีแนวความคิดเปลี่ยนแปลงไป
กลับหันมาเน้นความสำคัญของกฎหมาย ด้วยเหตุผลที่ว่า

กฎที่เกิดจากผู้ที่มีสติปัญญา เป็นสิ่งที่ดีเลิศ แต่คนที่ฉลาด (wiseman) เป็นสิ่งที่หายาก
ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ไม่มีมนุษย์คนไหนที่จะล่วงรู้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ดีที่สุดใน
สำหรับสังคม หรือแม้แต่คิดที่จะกระทำสิ่งที่เรียกได้ว่าดีที่สุดใน การที่จะให้บุคคลมีการ
กระทำที่คำนึงถึงรัฐเป็นอันดับแรกและคิดถึงตัวเอง เป็นอันดับสอง เป็นสิ่งที่ยาก เพราะ
มนุษย์มักจะมีวิถีชีวิตที่ให้อำนาจมืด ในวิญญาณอยู่เหนือเหตุผล และอำนาจนี้เองจะเป็น
ตัวทำลายมนุษย์เองและรัฐในที่สุด กฎหมายจะเป็นตัวการที่ควบคุมการลงโทษในตัว
กฎหมายจะเป็นเสมือนเครื่องขึ้นนำให้มนุษย์มีการควบคุมตัวเองดีขึ้น ใน "อุดมรัฐ"
เพลโตพยายามให้เหตุผลควบคุมภาคน้ำใจและภาคความปรารถนาในบุคคลและในรัฐ
ส่วนใน "กฎหมาย" เพลโตมองเห็นว่า เหตุผลไม่อาจนำมาใช้ได้ ในทางปฏิบัติ
มนุษย์ในความเป็นจริงมักจะถูกใจแลศ ความปรารถนา ซึ่งนำมนุษย์ไปสู่ความต้องการ
การอย่างไม่ดีที่สุดใน ดังนั้น ความกลัว กฎหมายและเหตุผล จะเป็นตัวควบคุม ในแง่
นี้ จะเห็นได้ว่า เพลโตให้ความสำคัญของเหตุผลน้อยกว่าความกลัวและกฎหมาย^๑

โดยสรุปเพลโตไม่เห็นด้วยกับหลักความยุติธรรม ตามที่ยอมรับกันในสังคมแบบ เสรี
ประชาธิปไตยที่ยึดหลัก เสรีภาพ สิทธิและความเสมอภาค เสรีภาพของบุคคล เป็นสิ่งที่ล่วงละเมิด
มิได้ เสรีภาพเป็นอันตรายสำหรับรัฐและบุคคล เสรีภาพคือการให้ภาคความปรารถนามีอำนาจ
อยู่เหนือเหตุผล ในทรรศนะของเพลโตสิทธิเสมอภาค ไม่ได้บ่งบอกถึงการมีสิทธิในทางทรัพย์สิน-
สินหรืออำนาจทางการเมืองแบบสังคมประชาธิปไตย แต่สิทธิและความเสมอภาคของเพลโต
คือการที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่พึงมีต่อรัฐ สิทธิเสมอ-
ภาคกันในหน้าที่ โดยลักษณะนี้บุคคลจะเกิดความยุติธรรมขึ้นในแง่ทำหน้าที่ของตน รัฐจะเป็น

^๑ Alwin W. Gouldner, Enter Plato (New York : Basic Books Press, 1965), pp.226-227.

รัฐที่ยุติธรรมเป็นหนึ่ง ปราศจากการแบ่งแยก ชนชั้นในอุดมรัฐ มีการแบ่งอย่างตายตัว เป็นการยอมรับตามสภาพธรรมชาติของบุคคล ผู้มีสติปัญญาดี เหตุผลในปริมาณสูงสุด เหมาะสมจะเป็นผู้ปกครอง ผู้ที่มีความกล้ามีภาคภูมิใจในปริมาณสูงสุด จะทำหน้าที่เป็นทหาร ส่วนผู้ที่มีความปรารถนาเป็นแรงจูงใจ เขาจะใช้แรงงานเพื่อสร้างผลผลิตให้แก่รัฐ ดังนั้นเพลโตจึงคิดว่า

๑. การแบ่งหน้าที่การทำงานที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ๒. การแบ่งชนชั้น เป็นรูปแบบของความยุติธรรมที่ปรากฏในบุคคลและรัฐ รัฐคือบุคคลสากล ความยุติธรรมในบุคคลจะมีผลไปยังความยุติธรรมในรัฐ เพราะทฤษฎีการเมืองของเพลโต เป็นทฤษฎีอินทรีย์ (Organic Theory) บุคคลเปรียบเสมือนอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย รัฐคือร่างกายทั้งหมด การมีอวัยวะที่สมบูรณ์ใช้ประโยชน์โคติจะส่งผลให้มีร่างกายที่แข็งแรงคู่เดียวกัน ดังนั้น รูปแบบการปกครองต่างกัน ทำให้การตีความหมายของความยุติธรรมต่างกัน

๒.๑.๒ "ความยุติธรรม" ที่ปรากฏในโครงสร้างระบบสังคมนิยมแบบมาร์กซิส
(Marxist)

สังคมนิยมแบบมาร์กซ์ เป็นรูปแบบของสังคมที่เกิดจากความขัดแย้งของภาวะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ระบบนายทุนของมาร์กซ์ จากความขัดแย้งของภาวะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ระบบนายทุนของมาร์กซ์ จากความขัดแย้งระหว่างนายทุนผู้เป็นเจ้าของ ปัจจัยการผลิต และชนชั้นกรรมาชีพ ผู้ขายแรงงานให้แก่นายทุน ทั้งนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพมีความสัมพันธ์กัน นายทุนอยู่ไม่ได้ หากไม่แสวงหาผลประโยชน์จากแรงงาน และชนชั้นกรรมาชีพจะอยู่ไม่ได้หากไม่ขายแรงงานให้แก่ นายทุน

ความขัดแย้งจากการพยายามรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุน เนื่อง จากพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยมในทฤษฎีของมาร์กซ์ แรงงานที่กรรมกรใช้กับค่าจ้างแรงงานไม่สัมพันธ์กับผลประโยชน์ที่นายทุนได้รับ จากเหตุผลนี้นำไปสู่การต่อสู้ระหว่างชนชั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมใหม่

มาร์กซ์คิดว่า การแบ่งแรงงาน (Devision of Labour) นำไปสู่ การแบ่งชนชั้น เกิดความไม่เท่าเทียมกันในแง่อื่น ๆ เช่น รายได้ สถานภาพทางสังคม การ

แบ่งแรงงานทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างนายทุนกับแรงงาน แยกผู้ผลิต (กรรมกร) ออกจากปัจจัยการผลิต และผลผลิตของเขา โดยนัยนี้ แรงงานจึงกลายเป็นแรงงานรับจ้าง ซึ่งเป้าหมายเป็นการผลิตเพื่อเงิน นอกจากนี้ แรงงานยังแบ่งออกเป็น แรงงานภายในกับแรงงานสมอง ในทฤษฎีของมาร์กซ์ การแบ่งแรงงานในระบบทุนนิยมมีการกระจายแรงงานและผลผลิตของแรงงาน (ทรัพย์สินสมบัติ) ไม่เท่าเทียมกัน สิ่งนี้จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ของครอบครัว กับผลประโยชน์ของชุมชน แรงงานที่กรรมกรได้รับเป็นแรงงานรับจ้าง ซึ่งอัตราค่าจ้างไม่สัมพันธ์กับผลประโยชน์ของนายทุน แรงงานจึง เป็นเสมือนสินค้าชนิดหนึ่งที่ขึ้นลงได้ตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ระบบทุนนิยมทำให้มนุษย์กลายเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องจักรไป

มาร์กซ์วิเคราะห์การแบ่งแรงงานในระบบทุนนิยมว่า เกิดจากมนุษย์มีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งกันและกัน เพราะมนุษย์ไม่สมบูรณ์ ไม่มีใครสามารถทำทุกอย่างได้ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งกันและกัน แต่แรงจูงใจให้คนแลกเปลี่ยนผลผลิตกันนั้นไม่ใช่เพื่อมนุษยธรรม แต่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว การแบ่งแรงงานทำให้มีการแบ่งแยกระหว่างผู้ผลิตกับปัจจัยการผลิต แรงงานมือกับแรงงานสมอง ชนบทกับเมือง ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง การแบ่งแรงงานเป็นไปอย่างซับซ้อนในสังคมระบบทุนนิยม โดยนัยนี้ มาร์กซ์จึงคิดว่าการแบ่งแรงงาน ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในระหว่างชนชั้น ผลประโยชน์รายได้

เมื่อระบบทุนนิยม มีการแบ่งแรงงานในลักษณะซับซ้อน ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น โดยวัดจากผลประโยชน์รายได้ เมื่อระบบอุตสาหกรรมเจริญมากขึ้น นายทุนจะไปใช้เครื่องจักรในการประกอบกิจการแทนที่จะใช้แรงงานจากกรรมกร ทำให้กรรมกรได้อัตราค่าจ้างแรงงานต่ำลง และยังประสบปัญหาการแข่งขันกันระหว่างกรรมกรด้วยกัน ในการประกอบอาชีพ ต่อมาจะเกิดความขัดแย้งมากขึ้นจนกรรมกรหันมาร่วมมือต่อสู้กับนายทุน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

การปฏิวัติระบบนายทุน ไปสู่ระบบสังคมนิยมแบบมาร์กซ์ลัทธิ กรรมกรจะเป็นผู้ดำเนินการปฏิวัติ โดยเริ่มจากการเดินขบวน นัดหยุดงาน ฯลฯ เมื่อโค่นล้มระบบนายทุนแล้ว ก็จะแย่งชิงทุนของนายทุนมาประกอบกิจการต่อไป ใช้รัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นกรรมมาชีพ โดยให้ชนชั้นผู้ปกครอง (Ruling class) ใช้อำนาจรัฐกำจัดนายทุน

ระบบโครงสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ ที่ถือว่าสร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันในทรศณะของมาร์กซ์ เป็นการจัดรูปแบบการผลิตใหม่ ในสังคมใหม่ (สังคมนิยม) จะไม่มีการแบ่งแรงงาน ไม่มีการแยกผู้ผลิตออกจากปัจจัยการผลิต ไม่มีแรงงานรับจ้าง ไม่มีการแบ่งชนชั้น ในระบบสังคมนิยมรัฐจะเข้าควบคุมระบบเศรษฐกิจทั้งหมด

มาร์กซ์ให้ความสำคัญแก่ระบบเศรษฐกิจมาก จนเชื่อว่าอำนาจในรัฐมีพื้นฐานจากระบบเศรษฐกิจ เมื่อมีการขัดแย้งกันทางเศรษฐกิจ จะมีผลไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองด้วย

ระบบนายทุนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เกิดการแบ่งชนชั้น เกิดการขัดแย้งระหว่างนายทุนกับกรรมกร นำไปสู่การปฏิวัติ เกิดระบบโครงสร้างใหม่ที่ไม่มีการแบ่งแรงงาน ซึ่งมาร์กซ์คิดว่าในสังคมแบบนี้ จะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้นออก เป็นชนชั้นนายทุนกับกรรมกร รัฐจะเป็นผู้เข้าควบคุมกิจการทั้งหมด สมาชิกของรัฐจะเสมอภาคกันหมด ทุกคนทำงานเพื่อรัฐและรัฐจะตอบแทนให้ตามความต้องการ (need) ขึ้นพื้นฐานทางร่างกายให้แก่สมาชิกของรัฐอย่างเสมอภาคกัน

ดังนั้น "ความยุติธรรม" ตามหลักการของระบบสังคมนิยมแบบมาร์กซ์สม มุ่งวิเคราะห์ความยุติธรรมทางสังคมที่เป็นผลจากระบบเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยม เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในแง่ผลประโยชน์รายได้ อันเกิดจากการแบ่งแรงงาน รายได้ของกรรมกรกับนายทุนไม่สัมพันธ์กัน มีความไม่ยุติธรรม แห่งการกระจายอัตราส่วนแรงงาน ด้วยเหตุนี้ระบบมาร์กซ์สมจึงเน้นความยุติธรรมที่ความเท่าเทียมกันในแง่เศรษฐกิจ ให้ทุกคนมีรายได้เท่าเทียมกัน แต่เนื่องจากระบบมาร์กซ์สมไม่เห็นด้วยกับการให้มีทรัพย์สินส่วนตัว (private property) จึงตัดปัญหาเรื่องรายได้ออกไป มาร์กซ์มีทรรศนะว่า "ระบบทรัพย์สินส่วนตัว เป็นพื้นฐานของระบบทุนนิยม ทรัพย์สินส่วนตัวนำไปสู่ความอิจฉาริษยา ความเห็นแก่ตัว (Egoism) นำไปสู่การไต่หาผลประโยชน์เฉพาะตน"

มาร์กซ์พยายามสร้างสังคมให้มีระบบเศรษฐกิจที่จะให้ความเท่าเทียมแก่บุคคลในสังคมมากที่สุด แทนที่จะตอบแทนแรงงานด้วยอัตราค่าจ้าง จะเปลี่ยนมาตอบแทนตามความ

Karl Marx, Capital, p. 245. Quoted in Graeme Duncan, Marx and Mill: Two Views of Social Conflict and Harmony, p. 188.

ต้องการ (need) ขึ้นพื้นฐานในแง่ปัจจัย ๔ ด้าน เขาพยายามลดช่องว่างระหว่างชนชั้นที่เกิดจากการแบ่งแรงงาน การมีทรัพย์สินส่วนตัว สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคกันในแง่ต่าง ๆ ในสังคม จึงเสนอหลักการล้มเลิก สังคมแบบนี้สร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากการแบ่งแยกชนชั้น อำนาจ ทรัพย์สินสมบัติ ทุกคนเสมอภาคกัน รูปแบบของสังคมที่ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลจะสร้างให้เกิด "ความยุติธรรม" ขึ้น ในแง่ของความเท่าเทียมกันของสังคมที่ปราศจากชนชั้น

มาร์กซ์ เชื่อว่า ความยุติธรรมทางสังคมเกิดจากความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม ปราศจากการแบ่งชนชั้น สำหรับเพลโตแล้ว การแบ่งชนชั้นนับว่าเป็นความยุติธรรมในระดับหนึ่ง การแบ่งแรงงานในรัฐเป็นความจำเป็น สำหรับ "อุดมรัฐ" ของเพลโต คนเราไม่ได้ถูกสร้างขึ้นให้เท่าเทียมกัน มีความแตกต่างกันหลายอย่างในด้านความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ ดังนั้น การแบ่งแยกหน้าที่ ชนชั้นไปตามระดับความสามารถ จึงเป็นความยุติธรรมทางสังคม ถ้ารัฐใดมีโครงสร้างรัฐที่เกิดจากการแบ่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล แต่ละฝ่าย ต่างทำหน้าที่อย่างเหมาะสม รัฐจะมีโครงสร้างรัฐที่ยุติธรรม ดังปรากฏในอุดมรัฐว่า "... พลเมืองย่อมต้องทำหน้าที่ ซึ่งเหมาะกับธรรมชาติของตน คนหนึ่งก็ทำงานอย่างหนึ่ง แต่ละคนทำหน้าที่เฉพาะตน รัฐจะเกิดความยุติธรรมมีลักษณะเป็นเอกภาพ"^๑

รัฐที่มีโครงสร้างของรัฐที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีการแบ่งงานกันทำ จึงเป็นรัฐที่ยุติธรรม ระบบสังคมของเพลโตกับมาร์กซ์คล้ายกันในแง่ที่เน้นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ความขัดแย้งที่เกิดจากผลประโยชน์ ระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่จะมีในสังคมแบบเพลโตและแบบมาร์กซ์ จึงหมดไป

เป้าหมายสูงสุดของระบบสังคมนิยม ในทรรศนะของมาร์กซ์ อยู่ที่ความพยายามในการสร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลให้มากที่สุด ถือเป็นหลักความยุติธรรม ที่เป็นผลจากระบบการปกครอง ลักษณะนี้ เสรีประชาธิปไตยให้เสรีภาพมากจนเกิดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม มาร์กซ์ปิดกั้นเสรีภาพของปัจเจกชนในการแสวงหาทรัพย์สิน ฯลฯ เพื่อ

^๑Plato. The Republic. Translated by Alan Bloom, p.101.

มิให้เกิดการแบ่งชนชั้นในสังคมให้ระบบทรัพย์สินเป็นของรัฐ ทุกคนทำงานเพื่อรัฐ แม้จะดูเหมือนว่ามีความเท่าเทียมกันเพราะปัญหาเรื่องชนชั้นหมดไป แต่ความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจทางการเมืองยังคงปรากฏอยู่อย่างชัดเจนสำหรับการปกครองแบบสังคมนิยมในปัจจุบัน

"ความยุติธรรม" ในทรรศนะของเพลโต ไม่ได้หมายถึง การให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกของรัฐในทุก ๆ ด้าน พลรัฐเสมอภาคในหน้าที่ แต่อำนาจในการปกครองอยู่ที่ผู้ปกครอง จึงเป็นทรรศนะของความยุติธรรมที่ต่างจากสังคมนิยมแบบมาร์กซิส

จากการวิเคราะห์ลักษณะของความยุติธรรม ที่เป็นผลจากระบบโครงสร้างสังคมต่างกัน เป้าหมายหรือวิถีทางในทางเศรษฐกิจ การปกครองต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของหลักการอธิบาย ความหมายของ "ความยุติธรรม" ให้มีเนื้อหาต่างกัน

เสรีประชาธิปไตย ยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค เป็นเนื้อหาของความยุติธรรม มาร์กซิสถือหลักความยุติธรรม ที่การให้ความเท่าเทียมกันแก่สมาชิกของรัฐ ไม่มีการแบ่งชนชั้น ไม่มีความไม่เท่าเทียมกันในทรัพย์สิน สิทธิ เสรีภาพ รัฐจะเป็นผู้กำหนดขอบเขตของเสรีภาพ สมาชิกในรัฐจะได้รับหลักประกันทางสังคม โดยรัฐเป็นผู้มอบให้และหลักประกันที่รัฐมอบให้ถือว่ามีความยุติธรรม

"อุดมรัฐ" ของเพลโต ไม่ได้ยึดหลัก เสรีภาพว่าเป็นเนื้อหาของความยุติธรรม แต่ในขณะเดียวกัน "ความยุติธรรม" ไม่ได้มีอยู่เป็นผลจากสังคมที่ปราศจากชนชั้นในแบบมาร์กซิส ในทางตรงข้ามการแบ่งชนชั้นใน "อุดมรัฐ" ถือเป็นลักษณะหนึ่งของความยุติธรรมในสังคม

แต่ละรูปแบบของการปกครอง ต่างยึดหลักความเท่าเทียมกัน เป็นหัวใจในการอธิบาย "หลักแห่งความยุติธรรม" ความเท่าเทียมกันเป็นเสมือนขนมหวาน แต่ละสังคมต่างอ้างหลักการว่า เป็นสังคมที่ให้ความเท่าเทียมกันแก่สมาชิกในรัฐมากที่สุด แม้ "อุดมรัฐ" ของเพลโต จะไม่ได้อ้างหลักความเท่าเทียมกันเป็นเนื้อหาของความยุติธรรม แต่ระบบการปกครองได้ระบุความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติหน้าที่ที่บุคคลพึงมีต่อรัฐอย่างเสมอภาคกัน

"ความยุติธรรม" มีความสัมพันธ์กับลักษณะสังคม สังคมที่มีรูปแบบการปกครองต่างกัน จะอธิบายเนื้อหาของ "ความยุติธรรม" ต่างกัน รัฐเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการใช้หลักแห่งความยุติธรรม ซึ่งหลักของความยุติธรรมจะถูกรับรองด้วยกฎหมาย

ในการปกครองสมัยปัจจุบัน รูปแบบของการปกครองจะเป็นรูปใดก็ตาม ต่างใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกครอง ไม่ว่าจะกฎหมายนั้นจะมีเป้าหมายที่ร่างขึ้นเพื่อประชาชนหรือเพื่อรักษาอำนาจให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง กฎหมายจะให้หลักประกันความยุติธรรมแก่สมาชิกของรัฐ จนมีคำกล่าวว่าความยุติธรรมในปัจจุบันมีอยู่ในลักษณะของ ความยุติธรรมตามกฎหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย